

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Antsla Vallavalitsus
vald@antsla.ee
F. R. Kreutzwaldi tn 1, Antsla linn, Antsla vald
66403 Võru maakond

26.08.2025 nr 5.1-3/21683-1

JÄRELEVALVE AKT

I. ÜLDSÄTTED

- 1.1. Järelevalve teostamise õiguslik alus: sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 157 lõige 3, lastekaitse seaduse (LasteKS) § 38 lõige 6.
- 1.2. Järelevalve teostamisel kontrolliti: Antsla Vallavalitsuse lastekaitsetöötajate vastavust lastekaitse seaduse (LasteKS) §des 19 ja 20 sätestatud nõuetele, hinnati, kas kohaliku omavalitsuse üksus (edaspidi KOV) on loonud tingimused lastekaitse töö tegemiseks ning analüüsiti lastekaitsetöö menetlusi sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistris (STAR).
- 1.3. Järelevalve teostamise koht: F. R. Kreutzwaldi tn 1, Antsla linn, Antsla vald, 66403 Võru maakond, e-post: vald@antsla.ee, telefon +372 785 5164.
- 1.4. Paikvaatluse aeg: 19.05.2025.
- 1.5. Järelevalve teostajad: Sotsiaalkindlustusameti (SKA) üldosakonna järelevalve talituse peaspetsialistid Annika Steinberg ja Merlin Veinberg (järelevalve juht).
- 1.6. Järelevalvemenetluses kasutatud meetodid: paikvaatlus, dokumentide, andmeregistrite ja STARi andmete analüüs, kirjalik küsitlemine, intervjuu, dokumentide vaatlus ja analüüs. Järelevalvemenetluse ajal oli järelevalve teostajatel juurdepääs STAR Antsla Vallavalitsuse menetlustele.
- 1.7. Järelevalvetoimingute juures osalesid Antsla Vallavalitsuse sotsiaaltöö peaspetsialist Tiina Lall ja lastekaitse spetsialist Kristi Lepp.

II. JÄRELEVALVE TULEMUSED

SKA tuvastas, et Antsla Vallavalitsus ei ole järginud järgmisi õigusaktides sätestatud nõudeid:

- 2.1. **LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3**, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse ülesanne abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine.

Lastekaitsetöötaja ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 24270724727, 24268911028 ja 242690968610 abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata hinnanud lapse abivajadust ega/või lapse abistamiseks meetmeid pakkunud.

- 2.2. **LasteKS § 21 lõige 1**, mille kohaselt tuleb kõigi last mõjutavate otsuste vastu võtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuste kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel välja selgitada lapse huvid ja lähtuda otsuse tegemisel nendest, kui esmatähtsast kaalutlusest.

Lastekaitsetöötaja ei ole kontrollitud menetluses viitenumbriga 24270724727, 23267352969 ja 24268911028 lähtunud laste huvidest.

Lastekaitsetöötaja on järelevalvemenetluse ajal esitanud menetluste viitenumbritega 24270724727 ja 23267352969 osas SKA laste heaolu osakonnale taotluse nõustamisteenuse saamiseks.

- 2.3. **LasteKS § 28 lõikega 2**, mille kohaselt peab lapse abivajadust hinnates lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik andma hinnangu lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile ning last kasvatava isiku vanemlikele oskustele.

Lastekaitsetöötaja ei ole kontrollitud menetluses viitenumbriga 23267352969 hinnanud lapse abivajadust nõuetekohaselt ning hindamata on last igapäevaselt kasvatava isiku (kasuisa) vanemlikud oskused.

- 2.4. **LasteKS § 29 lõige 3**, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest tegema otsuse juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 25275913601, 24270724727, 23267352969, 24275255242, 24268911028 ja 242690968610 teinud otsust juhtumikorralduse algatamiseks ega algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale isikule kümne päeva jooksul peale abivajadusest teada saamist.

- 2.5. **LasteKS § 29 lõige 5**, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel välja selgitama ja dokumenteerima lapse arvamuse ning lisama selle lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile, kui eriseadus ei sätesta teisiti.

Lastekaitsetöötajad ei olnud kontrollitud menetluses viitenumbritega 24268911028 ja 242690968610 lapse abivajaduse hindamisel ja/või abi osutamisel välja selgitanud ja/või dokumenteerinud lapse arvamust ning lisanud lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile.

- 2.6. **SHS § 144 lõige 1 punkt 8**, mille kohaselt tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel kanda STARi sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruses kehtestatud korras andmed lastekaitseseaduse tähenduses abivajava lapse ning abivajava lapse juhtumiga seotud kohtulahendite, toimingute ja menetlustoimingute kohta koosmõjus **Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruse § 15 lõikega 2**, mille kohaselt tuleb STARi kanda juhtumiga seotud andmed viie tööpäeva jooksul.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetluses viitenumbriga 242690968610 kandnud abivajava lapsega toimunud vestluse kokkuvõtet STARi.

SKA tuvastas LasteKSis sätestatud nõuete täitmise osas puudusi, kuid eeldab, et järelevalve vestluse tulemusel teab lastekaitsetöötaja neid edaspidises juhtumitöös vältida. Ka asus lastekaitsetöötaja järelevalve menetluse ajal tuvastatud puuduseid kõrvaldama. Kahes menetluses ei ole siiani esikohale seatud laste huve, kuid lastekaitsetöötaja on järelevalvemenetluse ajal neist ühes hinnanud laste abivajaduse ning esitanud mõlema menetluste osas SKA laste heaolu osakonnale taotluse nõustamisteenuse saamiseks. Lastekaitsetöötajad on teinud enamikes juhtumites aktiivset juhtumikorralduslikku tööd.

Eeltoodust tulenevalt ei pea SKA vajalikuks järelkontrolli teostamist ja lõpetab järelevalvemenetluse.

III. JÄRELEVALVEMENETLUSE KOKKUVÕTE

3.1. Lastekaitsetöö korraldamine Antsla vallas

Antsla valla haldusterritooriumil elab 13.05.2025 seisuga kuni 17-aastaseid lapsi 641, kellest 2025. a juulikuu seisuga on 43 lapsel tuvastatud puue. Antsla Vallavalitsus on määranud ühe lapse eestkostjaks.

Lastekaitse valdkonda juhib sotsiaaltöö peaspetsialist ning vallas töötab üks lastekaitsetöötaja. Lastekaitsetöötajana töötab alates 15.01.2024 Kristi Lepp, kellel on sotsiaaltöölane kõrgharidus. LasteKS § 19 lõige 2 sätestab, et lastekaitsetöötaja peab hiljemalt kahe aasta möödumisel lastekaitsetöötajana teenistusse asumisest omandama sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele. Lastekaitsetöötaja Kristi Lepp peab omandama sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele hiljemalt 14.01.2026.

Antsla Vallavalitsus kontrollis lastekaitsetöötaja LasteKS §s 20 sätestatud piirangute puudumist 13.01.2024 ning 13.05.2025.

Töötaja professionaalset arengut toetatakse, soovitud koolitused on lastekaitsetöötajale kättesaadavad. Lastekaitsetöötaja on 2024. ja käesoleval aastal osalenud mitmel koolitustel. Tunnust väärrib tasulistel koolitustel osalemise võimaldamine. Kaks korda aastas toimuvad vallavalitsuses ühised väljasõidud. Lastekaitsetöötaja on osalenud 2024. aastal kovisioonidel ning 2025. aastal KOVide koostööpäeval. Lastekaitsetöötaja kaasab keerulisemate juhtumite aruteludesse SKA laste heaolu osakonna lastekaitsetöö toetamise talituse peaspetsialisti.

Antsla vallas on abivajavatele lastele ja nende peredele kättesaadavad mitmed ennetus- ja tugiteenused. Laste ja perede toetamiseks pakutakse peredele tugisikuteenust. Antsla Vallavalitsus on võimaldanud osalemist vanemlusprogrammis „Imelised aastad“, „Gordoni perekool“, lõimitud tugitegevused noorte tööeluks valmisoleku suurendamiseks (LÕIM 2) kaudu võimaldatakse psühholoogi ja pereterapeudi teenust. Käesoleval aastal vanemluskoolitusi ei korraldata, kuna osalejaid ei ole piisavalt. 2026. aastal on kavas hinnata uuesti koolituse vajadust ning valmisolek koolitustega jätkata on olemas. Hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidluste ennetamiseks pakutakse vanematele perelepitust ning lapsi on võimalik suunata koolipsühholoogi või vaimse tervise õe vastuvõtule. Vald võimaldab loov- ja pereteraapiat. Antsla vald osales ka vaimse tervise projektis, mille kaudu laiendatakse vaimse tervise teenuste kättesaadavust.

Puudust tuntakse mänguteraapiast, peretugitöötajast lastega peredele (täna töötab perede tugisik valdavalt täisealistega), logopeedist ning vallaülesest tugivõrgustikust, kuhu oleksid koondunud vaimse tervise õde, psühholoog, eripedagoog, lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja, haridusasutustele ja lapsevanematele.

Sotsiaaltöö peaspetsialisti sõnul saab lastekaitsetöötaja lastekaitsejuhtumite lahendamisel (sh hooldus- ja suhtlusõigusvaidluste juhtumites kohtuga seotud dokumentide koostamisel) õiguslast tuge juristi ülesannetes olevalt vallasekretärit.

3.2. Paikvaatluse ja küsitluste kokkuvõte

Järelevalvemenetlus lastekaitsetöö üle algatati 06.05.2025. Järelevalve teostamisel kontrolliti lastekaitsetöö korraldamise vastavust õigusaktidele ning analüüsiti abivajava lapse juhtumiga (fookuses peamiselt hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidlused) seotud menetlusi ja andmete kandmist sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR).

Järelevalvemenetluses esitatud lastekaitse valdkonda puudutavatele küsimustele vastasid sotsiaaltöö peaspetsialist ja lastekaitsetöötaja. Vastustes kirjeldati omavalitsuse lastekaitsetöö korraldust, pakutavaid teenuseid, lastekaitse prioriteete aastatel 2024/2025 ning laste õiguste ja heaolu tagavaid põhimõtteid. Lisaks anti vastustes ülevaade lastekaitse tööprotsessidest lastega

seotud juhtumites ning hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidluse juhtumite lahendamise võrgustikuliikmetest.

Peamised laste abivajaduse valdkonnad, millega lastekaitsetöötaja tegeleb on erinevad pereprobleemid ning vanemate vähenenud sotsiaalne võimekus laste kasvatamisel, millega kaasneb suurem vajadus lapsevanemate jõustamiseks ja nõustamiseks.

2024. aastal oli lastekaitsetöö prioriteediks lapsevanemate toetamine ja jõustamine, vajadusel nõustamisteenuse või pereteraapia tagamine, sh perelepitusteenuse. Samuti lastekaitsetöötaja toetamine ja jõustamine läbipõlemisohu ennetamiseks. 2025. aasta prioriteediks on jätkata erinevate võrgustikukohtumistega laste heaolu ja turvalisuse tagamiseks ning perede toetamiseks.

Vestluses selgus, et lastekaitsetöötaja töökoormus on ajas varieeruv, töökoormust suurendab pikaajaliste juhtumitega tegelemine, mistõttu on ette tulnud ka olukordi, kus ei ole jõutud kõiki tööülesandeid täita ja STARi andmeid kanda, töö kvaliteet ja sisu on langenud, tegeletakse „tulekahju kustutamisega“. Viimased kolm kuud on töökoormus olnud suurem, mistõttu on lastekaitsetöötaja kandnud toiminguid STARi peale tööpäeva ja nädalavahetustel.

Vestlusel toodi kitsaskohana välja juhtumite keerukus, mitmetahulisus ning pikaajalisus, samuti ajamahukust usaldussuhte loomisel ning vahepeal keerulisemaks muutunud koostöösuhted nii peredega kui kooliga. Eeltoodut võimendab ka lastekaitsetöötaja ja tema vahetu juhi erinevad juhtumikorralduslikud lähenemised. Puudust tuntakse toimivast majasisesest koostööst, teisest lastekaitsetöötajast, kes oleks kursis töös olevate juhtumitega ning suudaks vajadusel tagada eesmärgistatud lastekaitsetöö ka asendamise ajal. Samuti tuntakse puudust lastekaitsetöötaja kabinetis mänguasjadest. Siiani on lastekaitsetöötaja kasutanud käepäraseid vahendeid lastega parema kontakti saavutamiseks.

Hooldus- ja suhtlusõiguse vaidluse juhtumite lahendamisel on valla võimalik pakkuda lastele psühholoogilist nõustamist koolipsühholoogide kaudu, vanematele pereteraapiat.

Paikvaatlus ja vestlused sotsiaaltöö peaspetsialisti ja lastekaitsetöötajaga toimusid 19.05.2025.

Järelevalve raames küsiti tagasisidet koostööpartneritelt, küsimustele vastas viis võrgustikuliiget. Vastustest ilmnes, et koostööpartnerid peavad koostööd lastekaitsetöötajaga väga heaks, enamasti on suhtlus vajaduspõhine ja professionaalne. Ühe võrgustikuliikme sõnul on suhtlus tihe ja igapäevane, teise võrgustikupartneri hinnangul on koostöö hästi toimiv ning lapse parimate huvide nimel suunatud. Mitme koostööpartneri sõnul arutatakse koos lastega seotud küsimusi, otsitakse lahendusi ja viiakse ellu vajalikke samme lapse heaolu nimel. Toodi välja, et lastekaitsetöötaja on alati kättesaadav, reageerib kiiresti, annab tagasisidet, kui on seda lubanud teha, vajadusel annab soovitusi, kuidas toimida ning võtab ühendust või helistab tagasi esimesel võimalusel. Üks koostööpartner tõi välja, et lastekaitsetöötaja oskab olukordi (nt koduses keskkonnas olevaid eripärasid) adekvaatselt hinnata ning julgelt tegutseda. Üks koostööpartner märkis, et koostöö lastekaitsetöötajaga on hea, kuid suurest töökoormusest tingitult on esinenud mõningaid juhtumeid, kus info kogumine ja koostööpartnerile tagasiside andmine on veninud. Teise koostööpartneri sõnul antakse tagasisidet võrgustike protokollidena. Ühe võrgustikuliikme sõnul on võrgustikuliige varasematel aastatel esitanud valda kirjalikke pöördumisi, kuid võrgustikuliikme hinnangul jäi arusaamatuks, millised olid kohaliku omavalitsuse sammud laste heaolu tagamisel.

Kahe koostööpartneri hinnangul on koostöö sotsiaaltöö peaspetsialistiga ebatõhus, mittetoimiv ning -tulemuslik. Võrgustikukoosolekute ametlikke kutseid ei esitata, eesmäärke ei sõnastada, antakse juhtumile ebapädevaid hinnanguid, samuti ei informeerita näiteks vanema mittetulemisest, mistõttu võrgustikukoosolek ei täida oma eesmärki. Ühe koostööpartneri hinnangul on sotsiaaltöö peaspetsialisti töömeetod lapse heaolu kahjustav. Koostööpartneri hinnangul tuleks arendada kooli ja kohaliku omavalitsuse vahelist koostööd selliselt, et kõigil osapooltel, kes lapsega tegelevad, oleks võimalik enda arvamust avaldada ning jagada infot konfidentsiaalsuse ja eetikaprincipi järgides. Koostööpartner leidis, et kohtumisi ei peaks kokku kutsuma linnukese tegemiseks, vaid need peavad olema ettevalmistatud ja eesmärgipärased.

Koostööpartner hindas koostööd vallaga kokkuvõttes neljale pallile. Teine koostööpartner tõi välja, et võrgustikutööd kahjustavad kohati kohaliku omavalitsuse ametnike ebatäpsed hinnangud ja ebapädevad soovitusel (nt osta lapsele uus arvuti, et premeerida algklassi ealist last kooli tulemise eest). Koostööpartneri hinnangul takistatakse lastekaitsetöötajal meetmete kasutamist (nt vanemale ettekirjutuse tegemine), olenemata sellest, et varasemad tegevused ei ole tulemust andnud. Koostööpartner hindas koostööd sotsiaaltöö peaspetsialistiga kahele pallile.

Kümne punkti süsteemis hindasid koostööpartnerid koostööd Antsla Vallavalitsuse lastekaitsetöötajaga kokkuvõttes 9,2 pallile. Üks koostööpartner tõi välja, et koostöö saaks maksimum punktid, kui oleks ühine programm (nagu näiteks KOVis STAR), mis lihtsustaks tööd väga suurel määral ning võimaldaks juhtumitega kohe ja sisulisemalt tegeleda.

Lastekaitsetöötaja hinnangul on koostöö võrgustikupartneritega väga hea ja toetav.

3.3. Lastekaitse menetluste analüüs

Järelevalve teostamisel kontrolliti lastekaitsetöö korraldamise vastavust õigusaktidele ning analüüsiti abivajava lapse juhtumiga (fookuses peamiselt hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidlused) seotud menetlusi ja andmete kandmist sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR). Järelevalve käigus analüüsiti STARi kantud juhtumimenetlusi viitenumbritega 25275913601, 24270724727, 23267352969, 24271494385, 23265312888 ning lihtmenetlusi viitenumbritega 24275255242, 24268911028 ja 242690968610 (fookuses peamiselt hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidlused). SKA andis peale lastekaitsetöötajatega vestlusi täiendava aja kanda STARi menetlustesse teave tehtud, kuid seni sisse kandmata jäänud toimingute kohta.

Lastekaitse juhtumite menetlemise analüüs on edastatud Antsla Vallavalitsusele 26.08.2025 (nr 5.1-3/12583-4, registreeritud dokumendihaldussüsteemis Delta).

IV. TÄHELEPANEKUD/ETTEPANEKUD/SOOVITUSED

4.1. SKA juhib tähelepanu järgmistele asjaoludele:

4.1.1. Antsla valla kodulehel ei ole välja toodud abivajava lapse ja hädaohus oleva lapse mõisted ning infot kuhu pöörduda. SKA juhib tähelepanu Lasteks §s 9 sätestatud nõuetele, mille kohaselt riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste ametiasutused ja nende ametiisikud ning avalik-õiguslikud ja eraõiguslikud juriidilised isikud peavad tagama elanikkonna teavitamise lastekaitsemeetmetest, pöörates erilist tähelepanu abivajava või hädaohus oleva lapse abistamiseks vajaliku teabe avalikustamisele.

4.1.2. Vestlustel tõi lastekaitsetöötaja välja, et töökoormust suurendab keeruliste ja pikaajaliste juhtumitega tegelemine, toimiva majasisene koostöö ning teise lastekaitsetöötaja puudumine.

Tingimuste loomine lastekaitsetöö tegemiseks hõlmab ka lastekaitsetöötaja töökorraldust, mis võimaldab lastekaitsetöötajal täita ja järgida kõiki seaduses sätestatud nõudeid, sealhulgas peavad lastekaitsetöötajal olema võimalused nii ennetustöö ja juhtumikorraldusliku töö tegemiseks.

Kui kohaliku omavalitsuse üksuses ei ole lastekaitsetöötajale loodud töökorraldust, mis võimaldab lastekaitsetöötajal täita ja järgida kõiki seaduses sätestatud nõudeid (nt lastekaitsejuhtumi menetlemist ja selle raames tehtavaid (menetlus)toiminguid), siis ei ole kohaliku omavalitsuse üksuses ka loodud nõuetekohaseid tingimusi lastekaitsetöö tegemiseks ning kohaliku omavalitsuse üksuse tegevus ei vasta Lasteks §s 17 sätestatud nõuetele.

Kohalike omavalitsuse üksustel on küll üsna lai otsustusvabadus, kuidas lastekaitsetööd oma haldusterritooriumil korraldada. Samal ajal piiravad otsustusõigust lastekaitsealaste ülesannete täitmisel mitmed Lasteksis ja SHSis kehtestatud nõuded ja kohustused, mida kohaliku omavalitsuse üksus ja/või lastekaitsetööd tegev ametnik peavad järgima.

4.1.3. Järelevalve menetluses tuvastati probleemina, et ei hinnata lapse abivajadust või ei hinnata seda nõuetekohaselt. Mitme lapsega peredes jäetakse tähelepanuta ja hindamata teiste laste abivajadus ning on esinenud juhtumeid, kus katkeb töö lapse/perega. Mõnes juhtumis ei ole kohtunud ja vesteldud lapsega. Tegevuskavas olevad tegevused on üldsõnalised või ei ole seal tegevusi kõigi riskitegurite maandamiseks.

SKA selgitab: lapse arvamus on oluline välja selgitada ja dokumenteerida mistahes last mõjutava otsuse tegemisel. Vestlus on soovitatav läbi viia lapsele tuttavas ja turvalises keskkonnas, arvestada tuleb lapse vanust ja arengutaset. Seejuures on tähtis, et laps tunneb seeläbi toetust ning lastekaitsetöötaja kohtub lapse ja perega, mitte ei vestle üksnes telefoni teel. Oluline on välja selgitada lapse huvid arvesse võttes kõiki lapse olukorraga seonduvaid asjaolusid ning neid kogumis hinnates kujundada põhjendatud seisukoht, lähtudes lapse huvist kui esmatähtsast kaalutlusest. Kui tehakse otsus, mis erineb lapse arvamuselt, tuleb selgitada lapsele tema arvamusel arvestamata jätmise põhjuseid.

Lapse huvide väljaselgitamise eesmärk on tagada ühiskonnas tervikuna lapse õiguste ja huvidega arvestamine. Tulenevalt lapse suuremast haavatavusest ja täiskasvanutest sõltumisest, ebakindlamast õiguslikust staatusest ning eelduslikult vähematest oskustest ja võimalustest ise oma seisukohti avaldada ja oma õigusi kaitsta, on vajalik, et kõik isikud, kes lapse suhtes otsuseid teevad, pööraksid lapse huvidele erilist tähelepanu kõigi ülejäänud asjaolude kõrval. Seejuures on äärmiselt oluline, et selgitataks piisava hoolikusega välja, milline otsus on konkreetses olukorras lapse huvidele enim vastav.

Lapse huvide väljaselgitamiseks tuleb selgitada välja kõik asjassepuutuvad lapse olukorra ja isikuga seonduvad asjaolud ning muu informatsioon, mis on vajalik, et hinnata otsuse mõju lapse õigustele ja heaolule; selgitada lapsele kavandatava otsuse sisu ja põhjuseid, kuulata laps ära tema vanust ja arengutaset arvestades sobival viisil ning võtta lähtuvalt lapse vanusest ja arengutasemest tema arvamus arvesse ühe asjaoluna huvide väljaselgitamisel; kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid kogumis hinnates kujundada põhjendatud seisukoht lapse huvide kohta seoses kavandatava otsusega (LasteKS § 21 lõige 2). Kui lapse huvid erinevad lapse arvamuselt või muul põhjusel tehakse otsus, mis ei ühti lapse arvamusel, tuleb selgitada lapsele tema arvamusel arvestamata jätmise põhjuseid (LasteKS § 21 lõige 3).

Lastega töötamisel on üks peamisi põhimõtteid lapse hääle ja lapse arvamusel kuulamine ning kui lastekaitsetöötaja jätab lapse arvamusel kuulamise vahele või tõlgendab seda valesti, on oht teha ekslikke otsuseid. Seetõttu ei saa lapse abivajaduse hindamine, lapse arvamusel väljaselgitamine ja dokumenteerimine olla pinnapealne ega lastega läbiviidavad vestlused põhjalikult eesmärgistamata ja analüüsimate. Kindlasti ei saa neid tegevusi jätta tegemata. Nimetatud nõue tagab parimal võimalikul moel abivajava lapse arvamusel väljaselgitamise kohustuse täitmise ja sellega võimaluse korral arvestamise ning on tihedalt seotud LasteKS § 21 (lapse huvidest lähtumine) rakendamisega.

Lapse arvamusel välja selgitamine peaks olema aktiivne tegevus, kus last intervjuueeritakse aktiivselt vastavalt tema vanusele ja arengutasemele. [Laste küsitlemise käsiraamatus](#) on välja toodud erinevaid tehnikaid ja selgitatud, kuidas erineva puudega lapsi on võimalik küsitleda ning seeläbi nende arvamusel välja selgitada.

4.1.4. Abivajaduse hindamise eesmärk on tagada olukord, kus lapsele ei osutata juhuslikke ja käepäraseid meetmeid, mis kohaliku omavalitsuse üksusel olemas on, vaid selgitatakse välja lapse tegelik vajadus ning otsitakse sobivaid meetmeid nende vajaduste rahuldamiseks.

Lapse abivajadust hinnates peab lastekaitsetöötaja andma hinnangu lapse füüsilisele, terviselikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile; last kasvatava isiku vanemlikele oskustele. Lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik peab lapse abivajaduse hindamisse kaasama lapse ja last kasvatava isiku või lasteasutuse, kus laps viibib. Hindamisel on oluline jälgida, et ei antaks hinnang vaid lapsevanema erivajadusele, vaid sellega kaasneb analüüs kuidas erivajadus või muu asjaolu (nt alkoholi kuritarvitamine, vähesed vanemlikud oskused) mõjutab võimekust last kasvatada, tagada lapse heaolust lähtuv elukorraldus.

4.1.5. Tegevuskavasse toodud abimeetmed peaksid olema mõtestatud ja eesmärgipärased – meetmete rakendamine peab otseselt aitama kaasa lapse abivajaduse rahuldamisele ja juhtumi lahendamisele. Kui pakutavad abimeetmed ei täida oma eesmärki, ei pruugi need aidata kaasa lapse abivajaduse lahendamisele. Oluline on ka tegevuskava täitmise jälgimine ja tegevuskavasse toodud tegevuste tulemuslikkuse hindamine, sh vahehindamised ja eesmärgid, millest lähtudes saaks hinnata tulemuslikkust.

SKA juhib tähelepanu ka vajadusele kinnitada lapse abivajaduse hindamine ning tegevuskava.

Juhtumimenetluses viitenumbriga 23265312888 on lastekaitsetöötaja 2-aastase lapse abivajadust hinnanud, kuid ei olnud seda kinnitanud, mis võib jätta mulje, et tegu on tehnilise veaga, kuid probleem selle taga on siiski sisuline. Abivajadust hinnatakse juhtumiplaani ja tegevuskava koostamise käigus. Abivajadust tuleb hinnata koos lapse ja tema perega ning vajadusel kaasatakse teisi spetsialiste. Kui juhtumiplaan jääb kinnitamata, ei ole võimalik seda vanemale edastada. Juhtumiplaani koostamise mõte on saada ülevaade kõigist lapse heaolu kolmnurgaga välja toodud eluvaldkondadest, nendes esinevatest riski- ja kaitsefaktoritest ning tegevusplaanis kirja panna tegevused riskide maandamiseks. Lapsevanemale on oluline teada, millisenä nähakse pere toimetulekut, ootusi ja tegevusi, mida tuleb koos lastekaitsetöötajaga või iseseisvalt teha, et tagada lapse heaolu.

Oluline on ka ajakohastada info abivajaduse hindamises, et see ei sisaldaks aegunud teavet, mida ei ole võimalik seostada kindla perioodiga. SKA juhib tähelepanu, et kui STARis on lapse abivajaduse hindamine täidetud, koostatud tegevuskava ning need nõuetekohaselt kinnitatud, siis salvestuvad dokumendid „Menetluse dokumendid“ alla ning on edaspidi kättesaadavad.

4.1.6. Võrgustikutöö rakendamise eesmärk on tagada abi osutamise valdkondadeülesus, et laps ja tema perekond saaksid vajaliku toe kõige optimaalsemal viisil ning et tagatud oleks ka teiste valdkondade spetsialistide kaasatus ja kompetentsus. Milliseid asjaomaseid võrgustikuliikmeid peab konkreetse juhtumi puhul kaasama, sõltub palju juhtumi iseloomust ja lapse abivajadusest.

LasteKSi kohaselt on juhtumikorraldajaks lastekaitsetöötaja, kuid ta ei pea suutma üksi vajalikke tegevusi planeerida ja nende mõju hinnata. Lastekaitsetöötaja peaks tegema tihedat koostööd võrgustikuliikmetega, kellel on vajalikku infot ja kellega koostöös saaks koostada tegevuskava ja jälgida selle täitmist ning soovitud eesmärgideni jõudmist. Kui juhtumimenetluse protsess ei taga süsteemset hindamist ja abistamist, võib see viia lapse ja pere abivajadusele mittevastava abi pakkumiseni.

4.1.7. SKA juhib tähelepanu, et LasteKS § 17 lõike 3 kohaselt peab kohalik omavalitsus abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajadust hindama ja lapse abistamiseks meetmeid pakkuma. Samas LasteKS § 28 lõike 1 kohustab enne abivajavale lapsele sobiva meetme kohaldamist hindama lapse abivajadust ning LasteKS § 29 lg 4 lubab juhtumikorralduse jätta algatamata ainult juhul, kui lapse abivajadus on võimalik rahuldada ühekordse meetmega. SKA on seisukohal, et abivajava lapse abivajadus ei saa rahuldatud ühekordse psühholoogi juures käimise või muu pikemaajalise teenuse ühekordsel kasutamisel, mistõttu ei ole neil juhtudel tegemist ühekordse meetmega. Kohustuslik on algatada juhtumimenetlus, koostada juhtumiplaan, st hinnata lapse abivajadust (lähtudes LasteKS § 28 lõike 2 sätestatud nõuetest) ja koostada abimeetmete rakendamise tegevuskava. Juhtumiplaani koostamisel tuleb muu hulgas järgida SHS § 9 lõikes 2, Sotsiaalkaitseministri 09.02.2016 määruse nr 10 „Juhtumiplaanis sisalduvate 24 andmete loetelu“ § 1 lõikes 3, LasteKS § 21 lõike 2 punktides 1 ja 3 ning LasteKS § 29 lõikes 5 nimetatud nõudeid. Ka on vajalik hinnata teenuse tulemuslikkust.

4.1.8. Abivajava lapse teate vastuvõtmisel tuleb saada juhtumist võimalikult kiiresti nii selge ülevaade kui võimalik. Esialgse hindamise eesmärk on saada esmane ülevaade lapse abivajadusest ning kui kiiresti peab sekkuma. Abivajaduse hindamine on oluline mõistmaks, milline abimeede on last ja peret kõige enam toetavam ja riske maandavam.

Kui info abivajavast lapsest jõuab kohalikku omavalitsusse, algatatakse lapse kohta lihtmenetlus ning aega on kümme (10) päeva, et langetada otsus, kas lapse abistamiseks piisab mõne

konkreetses üksikmeetme rakendamises (lihtmenetlus) või vajab ta ulatuslikku ning sageli pikemaajalist toetust (juhtumimenetlus).

4.1.9. Lapse ja perekonna olukorrast ning esinevatest riski ja kaitsefaktoritest arusaamiseks, on vaja välja selgitada kõik asjaolud. Lapse olukorra ja isikuga seonduvateks asjaoludeks, millest võib oleneda, kuidas kavandatav otsus last mõjutab, võivad olla näiteks lapse arengutase, identiteet, viibimine asendushooldusel, lähedaste ja püsivate inimsuhete olemasolu või muud asjaolud. Millised asjaolud on olulised, on iga juhtumi puhul erinevad. Käesoleva LasteKS sätte olulisus seisneb selles, et kogutaks vajalik informatsioon just konkreetse lapse või konkreetsete laste kohta ning just konkreetse kavandatava otsuse kohta, et selle informatsiooni põhjal oleks võimalik võtta võimalikult informeeritud, faktidel põhinev, põhjendatud seisukoht, et mis on lapse parim huvi just seoses kavandatava otsusega.

4.1.10. Järelevalves tuvastatu näitab, et suurenenud abivajadusega laste heaolu, õiguste ja turvatunde tagamine on osades kontrollitud juhtumites puudulik. Ilmnes, et juhtumimenetlusi ei alkatata ja laste abivajadust ei hinnata, mis ei annagi võimalust vanematel võtta vastutust ja viia läbi muutuseid pere toimetuleku toetamiseks, mistõttu võib laps/lapsed jääda vajaliku abita ning juhtumitöö ei ole süsteemne ja järjepidev.

4.1.11. Lastekaitsetöötaja peab juhtumitöös lähtuma lapse/laste heaolust ja huvidest ning motiveerima lapsevanemat koostööle. LasteKS § 22 lg 3 kohaselt on last kasvatav isik kohustatud lapse abivajaduse ilmnemisel otsima abi ja vajaduse korral tegema koostööd lastekaitsetöötaja või teiste lapsega töötavate isikutega. Kui lapsevanem jätkuvalt keeldub koostööst lastekaitsetöötajaga, siis lapse heaolu ja turvalisuse tagamiseks on LasteKS § 40 lg 2 andnud kohalikule omavalitsusele õiguse teha last kasvatavale isikule ettekirjutus, kohustades lapsevanemat tegema koostööd ning täitma juhtumiplaani. Kui lapsevanem jätkuvalt keeldub koostööst ning ei ole iseseisvalt võimeline toime tulema lapse abivajadusega, siis saab KOV pöörduda kohtusse taotledes lapsevanemale ettekirjutuse tegemist. Kui lapsevanema tegevus või tegevusetus kahjustab lapse heaolu ja õigusi, siis vajadusel saab kohalik omavalitsus teatud osas taotleda lapsevanema hooldusõiguse piiramist ning näiteks erieestkostja määramist teatud toiminguteks.

4.1.12. STARi täitmise kohustus tuleneb SHS § 144 lõikest 1 (punktid 8–10) ning STARi põhimäärusest tulenevalt tuleb andmed STARi kanda viie tööpäeva jooksul (Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruse § 15 lõige 2). Lapse juhtumit kajastava teabe kogumine STARi lähtub samuti lapse parimast huvist ja nii on kogu oluline teave säilitatud ühes kohas, mis lihtsustab vajadusel juhtumi üleandmist teisele lastekaitsetöötajale, ligipääsu teabele kohalike omavalitsuste piiriülese koostöö puhul ning olukordades, kus SKA on vajalik otsustada lapse perest eraldamine aegkriitiliselt ning pääseda ligi last puudutavale olulisele teabele.

4.1.13. Vestlusel lastekaitsetöötajaga selgus, et lastekaitsetöötaja on kaalumas teenistusest lahkumist. SKA juhib tähelepanu vajadusele tutvustada järelevalve tulemusi ka tööle asuvale lastekaitsetöötajale.

4.2. Lastekaitsetöö paremaks korraldamiseks soovitab SKA:

4.2.1. Analüüsida lastekaitsetöötaja töökorraldust ja -koormust ning planeerida lastekaitsetööd eesmärgipäraselt, et lastekaitsetöötajal oleks võimalik täita lastekaitsetööle kehtivaid nõudeid.

4.2.2. Tuua Antsla valla kodulehel välja lastekaitseseaduses sätestatud abivajava või hädaohus olevast lapse mõisted ja teatamise kohustus.

4.2.3. Võrgustikutöö parendamiseks ja rolliselguse saamiseks valla siseselt soovime rakendada võrgustiku supervisiooni.

4.2.4. Taotleda keerulisemate juhtumite lahendamiseks SKA laste heaolu osakonnalt nõustamist, et saada abi lapse abivajaduse hindamisel, leida lapse olukorra leevendamiseks lapsele ja tema perele sobivaid teenuseid ning valida lapse abivajaduse ärahoidmiseks või süvenemiseks tõhusaid meetmeid.

Soovitame juhtumipõhist nõustamist taotleda lastekaitsetöötajate vahetumisel ka uuel lastekaitsetöötajal, et saada tuge esmaste juhtumite lahendamisel.

4.2.5. Läbida spetsialistidele suunatud e-kursusi: „Abivajava lapse märkamine ja abistamine“ ja „Lastekaitsetöö põhialused“ [Digiriigi Akadeemias](#), mis õpetab tundma lapse õigusi, märkama abivajavaid lapsi ning kasutama erinevaid tööriistu nende toetamiseks. Kursused on iseseisvalt läbitavad.

4.2.6. Tutvuda [abivajava lapse sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse sisuga](#) ning vajadusel taotleda mitmekülgset abi vajava lapse toetamiseks sotsiaalset rehabilitatsiooni teenust.

(allkirjastatud digitaalselt)
Merlin Veinberg
peaspetsialist (järelvalve)